

Nr 749

Av herr **Gorthon m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 178, med förslag till lag om ändring i sjömanslagen den 30 juni 1952, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 904 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 178 föreslås sådana ändringar i sjömanslagen att utländska sjömän i den svenska handelsflottan i princip likställas med svenska sjömän såvitt angår vissa lagfästa förmåner av social karaktär, däribland rätt till fri hemresa efter längre tids tjänstgöring.

Såsom ett av skälen för den sålunda föreslagna ändringen har angivits, att utländsk sjöman på svenskt fartyg betalar skatt till Sverige. Förslaget får således ses som resultat av en strävan att åstadkomma en konformitet, som går utöver vad som varit tänkbart inom ramen för det sedan lång tid tillbaka pågående arbetet att få till stånd enhetliga regler i olika avseenden beträffande nordiskt sjöfolk.

I 26 § sjömanslagen anges de villkor, under vilka svensk sjöman skall beviljas fri hemresa. Innan däri upptagna stadganden utsträcker till att i princip omfatta samtliga utländska sjömän, vore det önskvärt att ändra bestämmelsens ordalydelse på sådant sätt, att dess tillämpning bringas i överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i de övriga nordiska länderna.

Det har — såväl under förarbetet till 1952 års sjömanslag som i här ifrågavarande proposition — betonats, att bestämmelsen i 26 § är tillkommen av sociala och humanitära skäl samt att den därjämte kan förmå svenska sjömän att under längre tid kvarstanna i tjänst inom den svenska handelsflottan. Även om nämnda uttalanden på ett riktigt sätt återspeglar avsikten med bestämmelsens införande, måste man konstatera, att densamma icke fått den effekt som åsyftats. Detta visar sig tydligt vid en granskning av statens utgifter för s. k. fria hemresor. Sålunda uppgår de genomsnittliga utgifterna för statsverket under perioden 1953/54—1960/61 till i genomsnitt omkring 7 300 kr. per budgetår. Denna förvånansvärt låga siffra är icke en följd av svenska sjömans bristande intresse för att få resa hem utan finner helt sin förklaring i den från tillämpningsmyndighetens sida restriktiva tolkningen av 26 § sjömanslagen. Denna har sålunda ansetts tillämplig endast när en sjöman definitivt lämnar sin tjänst ombord på svenskt fartyg och icke när han är berättigad till hemresa på grund av semester. I övriga nordiska länder tolkas motsvarande bestämmelse så, att

den jämväl omfattar rätt till statsbidrag för hemresa på grund av semester. Detta är en tolkning, som enligt vår mening borde tillämpas även i Sverige, i varje fall när man åberopar rekrytering och beredskapssynpunkter som motivering till lämpligheten av ifrågavarande stadgande.

Här upptagna spørsmål diskuteras jämväl i betänkandet med förslag till ny semesterlag, avgivet av 1960 års semesterkommitté (SOU 1962: 44, sid. 236 och 237). Följande uttalande av semesterkommittén är ägnat att belysa dess syn på den för närvarande i Sverige förhärskande tolkningen av 26 § sjömanslagen:

Enligt den tolkning, som för närvarande får anses förhärskande, tillämpas denna regel på sådant sätt att sjömannen måste ha slutat sin anställning för att jämlikt lagen bli berättigad till statssubventionerad hemresa. En fartygsanställd kan sålunda icke erhålla denna förmån för att under fortlöpande anställning semestra i hemlandet. De norska och danska sjömanslagarna, som upptager stadganden av samma eller liknande innehåll, tolkas härvidlag på ett för de anställda förmånligare sätt. Här utgår sålunda statsbidrag till hemresa även för semester under pågående anställning.

Enligt kommitténs uppfattning vore det från synpunkten att bereda även sjöfolket en tillfredsställande förmån av semester en uppenbar fördel om den ordningen bleve bestående, att hemresa för semester ersättes minst en gång vartannat år. Tvingas en sjöman att för erhållande av semester ta avsked från tjänsten kvalificerar hans intjänade semestertid nämligen ej till ny semester, vilket annars är fallet.

Med hänsyn till vad anförts föreslås, att 26 § sjömanslagen gives sådan lydelse, att rätt till fri hemresa med statsbidrag föreligger jämväl vid hemresa på grund av semester eller tjänstledighet.

I anslutning till det nya tvåårsavtal, som träffats mellan parterna på sjöfartens arbetsmarknad innevarande år, har parterna tillika i särskild ordning överenskommit, att såväl befäl som manskap å vilka kollektivavtalen äger tillämpning skall äga rätt till fri hemresa efter 18 månaders sammanhängande tjänstgöring för åtnjutande av semester. Den sålunda antagna tidsfristen sammanfaller med den, vilken sedan länge tillämpats för manskap på norska fartyg. Det bör emellertid observeras, att den svenska överenskommelsen — i motsats till kollektivavtalets bestämmelser i övrigt — gäller endast till och med den 1 juli 1963. Anledningen härtill är, att redarna i princip velat ställa sig positiva till en förkortning av arbetsfristen till 18 månader, varigenom sjöfolket således beredes tillfälle att med kortare intervaller åtnjuta semester i Sverige. Redarna är alltså viliga att bära sin andel av den merkostnad, som härigenom uppkommer, men förutsätter å andra sidan att också statsverket skall bära sin andel av kostnaderna. Det senare förutsätter ändringar i 26 § sjömanslagen.

Vid bedömande av frågan huruvida staten skäligen bör åtaga sig att svara för den merkostnad, som skulle uppkomma därigenom att 26 § sjö-

manslagen utsträckes till att omfatta jämväl hemresa på grund av semester samt att den däri angivna tidsfristen förkortades från 2 år till 18 månader, bör följande synpunkter beaktas. Ombordanställda i den svenska handelsflottan betalar betydande belopp i skatter till Sverige. Enligt sjömansskattekontorets preliminära beräkningar har sålunda influtit i sjömansskatt 67 831 748 kronor 1959, 80 660 199 kronor 1960 samt 95 841 902 kronor 1961. Enligt likaledes preliminära beräkningar har under motsvarande tid andra utlänningar än nordiska medborgare i sjömansskatt erlagt resp. 6 674 748, 5 051 605 och 8 290 825 kronor. Det är emellertid uppenbart, att sjöfolket så till vida står i ett sämre läge än andra medborgare som det endast i ringa utsträckning kan tillgodogöra sig de sociala och andra förmåner, vilka med hjälp av bl. a. skattemedel erbjudes svenska medborgare. Med hänsyn härtill synes det ur alla synpunkter påkallat, att staten visar ökad förståelse för sjöfolkets krav på de i och för sig begränsade förmåner, av vilka denna kategori kan draga fördel. En ändring av 26 § sjömanslagen i enlighet med här ovan angivna riktlinjer skulle förorsaka statsverket kostnader vilka, i relation till den skatteböroda som bäres av de ombordanställda, skulle bli ytterst rimliga och skäliga.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte antaga det vid proposition nr 178 fogade förslaget till lag om ändring i sjömanslagen den 30 juni 1952 (nr 530) med den ändring att 26 § erhåller följande lydelse:

Avgår sjöman å fartyg i utrikes fart från sin tjänst i annat land än där han är bosatt *eller lämnar han under sådant förhållande fartyg för att åtnjuta semester eller tjänstledighet* och vill han resa till sin hemort, skall av kostnaden för resan med underhåll hälften bestridas av statsmedel och hälften gäldas av redaren, såframt sjömannen varit i tjänst å fartyget eller hos redaren *aderton månader* i följd och icke haft tillfälle under det senast förflutna året att lämna tjänsten i det land där han är bosatt. Beräknas fartyget — — — framställning därom.

Hemresan skall — — — förmånliga villkor.

Om förlust — — — i 33 §.

Stockholm den 23 oktober 1962

Stig Gorthon

Arne Geijer

Carl Schmidt

Per Bergman

Lennart Geijer